

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การที่ประเทศไทยได้มีการเปลี่ยนแปลงการปกครองประเทศ จากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชมาเป็นระบอบการปกครองระบอบประชาธิปไตยในระบอบรัฐสภาเมื่อปี 2475 ทำให้คนไทยต้องเปลี่ยนอุดมการณ์ ความเชื่อ ทศนคติ และพฤติกรรมทางการเมือง รวมทั้งต้องอาศัยสถาบันทางการเมืองแบบใหม่ อำนาจอธิปไตย อำนาจบริหาร และอำนาจตุลาการเป็นอำนาจของปวงชนโดยผ่านสภาผู้แทนราษฎร คณะรัฐมนตรี และศาลสถิตยุติธรรม การพัฒนาการปกครองในระบอบประชาธิปไตยจำเป็นต้องมีโครงสร้างทางสังคมที่เน้นความเสมอภาค และมีวัฒนธรรมทางการเมืองที่เหมาะสม

ผลจากวิวัฒนาการทางการเมืองไทยในระยะ 60 ปีเศษที่ผ่านมา แม้จะมีหลายฝ่ายมองว่าพัฒนาทางการเมืองไทย มีลักษณะที่ล้มลุกคลุกคลานมาโดยตลอดแต่ในขณะเดียวกันคงปฏิเสธไม่ได้ว่าแหล่งอำนาจ โครงสร้างอำนาจ ตลอดจนความคิดความเชื่อ กลไก ทรัพยากร รูปแบบวิธีการ การรักษาและการสืบทอดอำนาจทางการเมืองได้ก้าวหน้าไปเป็นอย่างมาก

เป็นที่น่าสังเกตประการหนึ่งว่า ผลของการพัฒนาทางการเมืองในระยะที่ผ่านมาทำให้ความก้าวหน้าของความคิด อุดมการณ์ ฯลฯ ทางการเมืองของคนกลุ่มต่าง ๆ มีอัตราไม่เท่ากัน คนบางกลุ่มที่มีโอกาสศึกษาและได้รับข่าวสารที่กว้างขวางจะมีความคิดอ่านทางการเมืองที่แตกต่างไปจากผู้อื่น คนเหล่านี้จะเริ่มให้ความสำคัญต่อความสัมพันธ์ในระบบคุณธรรม (Merit System)

มากขึ้น แต่ในขณะเดียวกันประชาชนอีกจำนวนหนึ่งที่น่าจะเป็นส่วนใหญ่ มีข้อจำกัดทางด้านการรับรู้ ข่าวสารหรือการศึกษายังคงยึดในระบบอุปถัมภ์ (Patronage System) มาโดยตลอด ผู้ที่เป็น นักการเมืองบางคนก็ยังอาศัยประโยชน์จากระบบอุปถัมภ์เพื่อประโยชน์ทางการเมืองของตนเช่นกัน

ในระบอบการปกครองปัจจุบัน การลงคะแนนเสียงเลือกตั้งเพื่อหาตัวแทนเข้าไปทำหน้าที่ ทางด้านนิติบัญญัติและการควบคุมฝ่ายบริหาร ได้เป็นกระบวนการทางการเมืองที่สำคัญ แต่การที่คน ส่วนใหญ่ยัง เชื่อในระบบอุปถัมภ์ผลที่ติดตามมาก็คือ คนไทยไปลงคะแนนเสียงยังไปลงคะแนนด้วยความ สำคัญกว่าเป็นหน้าที่ มากกว่าเป็นการแสดงออกซึ่งความต้องการที่จะเปลี่ยนแปลงหรือควบคุม รัฐบาลและโอกาสที่จะถูกชักจูงจึงมีได้มาก¹ ผู้ที่อยู่ในชนบทซึ่งมีสถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคม ต่ำ มีการศึกษาน้อย เลือกผู้สมัครโดยคำนึงถึงตัวบุคคลเป็นหลัก² ปัญหาการเมืองเป็นเรื่องของผู้ ใกล้เคียงศูนย์กลางทางการเมือง ประชาชนไม่สนใจหรือสำนึกมากพอจนผลักดันให้เปลี่ยนแปลงได้³ และจากการที่คนจำนวนมากเชื่อในระบบอุปถัมภ์จึงมีผลทำให้วัฒนธรรมทางการเมืองของไทยไม่ สนับสนุนให้เข้าร่วมทางการเมือง การเมืองหรือการบริหารเป็นเรื่องของคนบางกลุ่มเท่านั้น⁴

ดังที่ได้กล่าวแล้วว่า ประชาชนไทยจำนวนหนึ่งได้พัฒนาอุดมการณ์และสำนึกทางการเมือง แตกต่างไปจากประชาชนส่วนใหญ่ คนเหล่านี้อาจได้แก่ชนชั้นกลาง ผู้ที่ทำงานวิชาชีพ รวมทั้ง ข้าราชการบางกลุ่ม ย่อมเป็นเรื่องที่คาดได้ว่าคนเหล่านี้อาจมีความขัดแย้งต่อผลการเลือกตั้งผู้แทน ประชาชนที่เสียงส่วนใหญ่เป็นตัวกำหนด

¹ สุจิต บุญบงการ, ปัญหาการเมืองไทยสมัยปัจจุบัน, (เอกสารการสอน มสช., 2534)

² เรื่องเดียวกัน, หน้า 91.

³ เรื่องเดียวกัน, หน้า 89.

⁴ เรื่องเดียวกัน, หน้า 95.

กลุ่มคนที่เป็นส่วนน้อยแต่ได้พัฒนาการความคิดและอุดมการณ์จนแตกต่างไปจากคนส่วนใหญ่ เหล่านี้ กลุ่มข้าราชการเป็นกลุ่มที่น่าสนใจเป็นพิเศษในฐานะที่เป็นกลไกของรัฐ เป็นกลุ่มคนที่มีความรู้ทางการศึกษาและได้รับข่าวสารสูงกว่าประชาชนโดยเฉลี่ย เป็นไปได้ว่ากลุ่มคนเหล่านี้จะมีความรู้สึกที่ต่อต้านหรือขัดขวางการทำงานของตัวแทนของปวงชน หรือเลือกที่จะคล้อยตามหรือสนับสนุนตัวแทนของปวงชนที่ได้รับเลือกขึ้นมา และไม่ว่าจะเป็นอย่างไรก็ตามย่อมมีผลต่อพัฒนาทางการเมืองของไทยในอนาคตอย่างแน่นอน

เนื่องจากประเทศไทยเป็นเมืองพุทธ ประชากรร้อยละ 92 นับถือพุทธศาสนา และพุทธศาสนาเป็นเหมือนรากเหง้าแห่งความเป็นชาติไทยทั้งทางด้านสังคมและวัฒนธรรม พุทธศาสนาทำหน้าที่เป็นพลังสร้างสรรค์บูรณาการของสังคม เป็นสถาบันที่ถ่ายทอดปลูกฝัง วัฒนธรรม และจริยธรรมทางสังคม ก่อให้เกิดความรู้สึกร่วมกันเป็นอันหนึ่งอันเดียวกับทางวัฒนธรรมและความรู้สึกเป็นชาติ ในส่วนที่เกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในสังคม นอกจากพุทธศาสนาจะมีอิทธิพลต่อทัศนคติและค่านิยมแล้ว ยังมีบทบาทสำคัญในการกำหนดแนวทางความสัมพันธ์ และการกระทำต่อกันระหว่างสมาชิกในสังคม ทำหน้าที่เป็นกลไก ควบคุมพฤติกรรมของสมาชิกในสังคมอีกด้วย หลักการในพุทธศาสนาไม่เพียงเกี่ยวข้องกับธรรมชาติและปัญหาทางศีลธรรมเท่านั้น แต่ยังเกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์กันในโอกาสทางสังคมทั้งด้านเศรษฐกิจและการเมือง¹

จากอิทธิพล และความสัมพันธ์ของพุทธศาสนากับสังคมไทยดังกล่าวนี้ ความคิดเห็นของคนไทยที่มีต่อนักการเมืองจึงถูกกำหนดโดยกรอบและหลักเกณฑ์จากคำสอนในพุทธศาสนา ในส่วนของจริยธรรมของนักการเมืองก็เช่นเดียวกัน หลักคำสอนเกี่ยวกับคุณธรรมของพระราชา หรือนัก

¹ สมบูรณ์ สุขสำราญ. พุทธศาสนากับการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองและสังคม. 2527

ปกครอง ได้ถูกนำมาเป็นหลักในการประเมินและตัดสินพฤติกรรมของนักการเมืองอยู่เสมอ และหลักธรรมที่มีการกล่าวถึงในฐานะที่เป็นคุณธรรมสำหรับนักการเมืองผู้ทำหน้าที่ในการปกครองดูแลความเป็นไปของสังคม คือ ทศพิธราชธรรม หรือ ราชธรรม 10 ประการ ได้แก่

1. ทาน คือ การบำเพ็ญตนให้เป็นประโยชน์แก่ผู้อยู่ภายใต้การปกครอง ด้วยการอุทิศตนทำงานเพื่อความอยู่ดีกินดี ความมั่นคง ปลอดภัย, และความก้าวหน้าของผู้อยู่ใต้ปกครอง
2. ศีล คือ การรักษาความสุจริต เป็นตัวอย่างของความดีงามทั้งด้านความประพฤติ การปฏิบัติ และเป็นที่เคารพนับถือของผู้อยู่ใต้ปกครอง การควบคุมพฤติกรรมทางกาย วาจา ให้เรียบร้อย
3. บริจาค คือ การปฏิบัติหน้าที่ด้วยความเสียสละ เพื่อประโยชน์สุขของประชาชน และความสงบเรียบร้อยของประชาชน
4. อาชวะ คือ การปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อตรง มีความซื่อสัตย์ ไม่นอราชูรบังหลวง
5. มัททวะ คือ การมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีงาม อ่อนโยนเข้ากับบุคคลอื่น และผู้อยู่ใต้ปกครอง โดยยังสามารถคงความน่ายำเกรงไว้ได้
6. ตะปะ คือ ความมั่นคงในด้านจิตใจ ไม่หลงใหลมัวเมาในกิเลสตัณหา ไม่หมกหมุ่นในสิ่งยั่วชวน มุ่งมั่นทำความเพียรเพื่อกระทำกิจให้สมบูรณ์
7. อักโกธะ คือ การไม่มีจิตใจครอบงำ ครอบคลุ่ด้วยอารมณ์โกรธขุ่นมัว กระทำการด้วยจิตสุขุมราบเรียบ และเพียบด้วยวิจรรณญาณ
8. อวิหิงสา คือ การไม่หลงระเริงอำนาจ ไม่บีบบังคับ กดขี่ มีความกรุณา ไม่หาเหตุเบียดเบียนลงโทษอาญาแก่ประชาราษฎร์ ด้วยอาศัยความอาฆาตเกลียดชัง
9. ขันติ คือ ความอดทนต่อสรรพสิ่งที่เป็นอุปสรรคต่อการปฏิบัติหน้าที่ที่ถูกต้องและความเพียรที่จะปฏิบัติธรรมดี ไม่ย่อท้อต่อความยากลำบากทั้งด้านกายภาพและอารมณ์
10. อวิโรธนะ คือ การไม่ประพฤติดิจจากศาสนาธรรม อันถือประโยชน์สุขอันดีงามของรัฐ

และราษฎรเป็นที่ตั้ง ไม่เอนเอียงด้วยโลภะ โทสะ โมหะ ปกครองด้วยหลัก นิติธรรม และขนบ-
ธรรมเนียมประเพณีแห่งการปกครองอันดีงาม

การศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาความคิดเห็นของกลุ่มข้าราชการ (สาย ข สาย ค) ในมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ที่มีต่อจริยธรรมของนักการเมือง โดยใช้หลักทศพิธราชธรรมเป็นกรอบในการกำหนดจริยธรรมของนักการเมืองว่า นักการเมืองได้ยึดถือปฏิบัติตามหลักธรรมดังกล่าวมากน้อยเพียงใด ในสายตาของข้าราชการมหาวิทยาลัยเชียงใหม่

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความคิดเห็นของข้าราชการ (สาย ข สาย ค) ในมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ที่มีต่อจริยธรรมการปฏิบัติหน้าที่ในการดำเนินการต่าง ๆ ของนักการเมือง
2. เพื่อศึกษาความคาดหวังของข้าราชการ (สาย ข สาย ค) ในมหาวิทยาลัยเชียงใหม่เกี่ยวกับจริยธรรมในการใช้อำนาจหน้าที่ที่ควรจะเป็นของนักการเมือง

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยเพื่อวิทยานิพนธ์เรื่องความคิดเห็นของข้าราชการ (สาย ข สาย ค) ในมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ที่มีต่อจริยธรรมของนักการเมือง จะเน้นศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับจริยธรรมและการใช้อำนาจหน้าที่ในการดำเนินการของนักการเมือง โดยใช้หลักทศพิธราชธรรมเป็นกรอบในการศึกษา เพื่อวิเคราะห์ให้เห็นว่าในความคิดเห็นของข้าราชการ (สาย ข สาย ค) ในมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ นักการเมืองได้ยึดถือปฏิบัติตามธรรมดังกล่าวมากน้อยเพียงใด

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทำให้ได้ความรู้ความเข้าใจสภาพจริยธรรมของนักการเมืองตามคติทางพุทธศาสนา
2. เป็นแนวทางในการสร้างความเข้าใจระหว่างนักการเมืองกับข้าราชการซึ่งต่างก็เป็นกลไกที่สำคัญของรัฐ
3. เป็นแนวทางสำหรับการพัฒนาการเมืองของไทย ในระบอบประชาธิปไตยให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

นิยามศัพท์เฉพาะในการศึกษาค้นคว้า

จริยธรรม หมายถึงระบบความเชื่อเกี่ยวกับมาตรฐานของความถูกต้อง ดีงาม ซึ่งจะมีส่วนในการกำหนดพฤติกรรมของบุคคล ในที่นี้คือจริยธรรมของนักการเมือง

นักการเมือง หมายถึงบุคคลที่ประกอบกิจกรรมทางการเมืองเพื่อให้ได้รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร รวมทั้งผู้ที่ต่อมาได้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ตั้งแต่ เลขานุการรัฐมนตรี จนถึงรัฐมนตรี

ความคิดเห็น หมายถึงความเข้าใจ ซึ่งเป็นการประเมินเกี่ยวกับพฤติกรรม และบทบาท ตลอดจนการใช้อำนาจหน้าที่ของนักการเมืองเท่าที่ผ่านมาในทัศนะของข้าราชการ (สาย ข สาย ค) ในมหาวิทยาลัยเชียงใหม่

ความคาดหวัง หมายถึงความต้องการ สภาพที่ควรจะเป็นเกี่ยวกับพฤติกรรม และบทบาท ตลอดจนการใช้อำนาจหน้าที่ของนักการเมืองในอนาคตในทัศนะของข้าราชการ (สาย ข สาย ค) ในมหาวิทยาลัยเชียงใหม่

วุฒิการศึกษา หมายถึงการศึกษาระดับสูงสุดของกลุ่มตัวอย่าง

ข้าราชการ หมายถึงข้าราชการพลเรือนในมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ได้แก่

ข้าราชการสาย ข ซึ่งมีหน้าที่บริการวิชาการ หรือสนับสนุนวิชาการ

ข้าราชการสาย ค ซึ่งมีหน้าที่เกี่ยวกับงานบริหารและธุรการ

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved